

stuk onzer Gereformeerde belijdenis kan misbruik gemaakt worden en wordt maar al te vaak misbruik gemaakt. Ik behoef steeds te noemen de echt Gereformeerde belijdenis der uitverkiezing en ge denkt aanstonds aan de verkeerde toepassing, waartoe menigeen in de levenspraktijk zich verleiden laat.

Iedere belijdenis brengt in een zondige wereld het gevaar van misbruik met zich. Doch daarom moet zulk een belijdenis niet op zijde worden gezet. Zoo ook niet die der gemeene genade. Haar willen wij zuiver bewaren. En wij willen toezien, dat er geen karikatuur van wordt gemaakt. De leer der gemeene genade laat de wereld wereld en de kerk kerk. Zij staat geen vermenging van die beide voor, maar houdt ze gescheiden. Zij zegt alleen, dat er ook buiten het gebied der bijzondere genade nog veel gevonden wordt, dat dankbaar als een gave Gods is aan te merken en dat door de wereld niet als zoodanig wordt gewaardeerd, ja zelfs wordt misbruikt en dat wij nu hebben aan te wenden tot eer van God.

Van de bijzondere genade mag de algemeene dus niet worden losgemaakt. Zij zijn naar het bekende beeld als twee takken van éénzelfden boom dooreengestrengeld. Zij hebben beide één wortel: Christus. Want Hij is de eerstgeborene aller creatuur. Door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn... en Hij is voor alle dingen en alle dingen bestaan te samen door Hem. Maar dan volgt ook: en Hij is het hoofd des lichaams, n.l. der gemeente, Hij, Die het begin is, de eerstgeborene uit de dooden, opdat Hij in allen de eerste zoude zijn. (Koloss. 1:15-18).

J. HOEK.

UIT DE SCHRIFT

Gesloten harten.

Zoo wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek hebben, en sluit zijn hart toe voor hem, hoe blijft de liefde Gods in hem?

1 Johannes 3:17.

Daarop komt het aan, bij het betoon van broederliefde, — op het hart. Er wordt hier niet gesproken over het toesluiten van ons huis of van onze beurs, maar over de sluiting van ons hart; ja, de apostel tast hier zó diep, dat hij eigenlijk spreekt van de „ingewanden”, — de innerlijke bewegingen der barmhartigheid.

We hebben dus met eene enkele handbeweging de schuld der broederliefde nog niet betaald.

Of wat is onze gave aan de deur, ons teekenen op eene lijst, ons koopen van een liefdadigheidsbloempje dikwijls anders dan eene handbeweging? En hoe vaak zelfs nog eene afwerende beweging? We hebben geen lust om het verhaal van den arme langer aan te hooren, geen tijd om de waarheid ervan te onderzoeken, — eene haastige gave, — en we hebben eigenlijk niet anders gedaan dan den behoeftige op de gemakkelijkste manier afgeweerd; we hebben hem buiten ons gehouden, buiten ons hart; we hebben ons hart voor hem gesloten, ook al gaven we hem eene hand bij zijn heengaan, — zijn heengaan, om hetwelk het ons in den grond der zaak te doen was. Wij willen hem buiten ons houden.

En nu moge dit alles met veel meer omslag gepaard gaan, met vergadering en vereeniging, met stichtingsbouw en rentelooze aandelen, laat het dan geen handbeweging heeten, maar zware arbeweging, — de vraag is hier of het eene innerlijke beweging is. En zoo het dat niet is, dan geschiedt al ons barmhartigheidsbetoon met gesloten hart, dat is — zonder liefde.

Men verstaat derhalve dit woord verkeerd, indien men meent, dat de apostel hier slechts den traditioneelen ruweling op het oog heeft, die den arme van zijne deur schopt. Neen, het felle oordeel Gods gaat hier over alle werk van liefdadigheid, om daarin te zoeken naar het geopende hart; en, zoo het dit niet vindt, dat werk te ontmaskeren als zonder heilige liefde geschied.

„Zoo wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek hebben, en sluit zijn hart toe voor hem”, — hoeveel schijn wordt door dit woord ontdekt; schijn, die daarom zoo gevaarlijk is, omdat hij den mensch zélf bedriegt van wien die schijn uitgaat. Wij hebben aangeleerd, ons geweten gerust te stellen met de som, die wij in den dienst der barmhartigheid besteedden of de hoeveelheid werk, die wij erin verrichtten. De hoofdvraag is op dit gebied geworden, — hoeveel wij gaven of deden. Het is al veel, zoo we onszelf ernstig afvragen of we ook te weinig hebben gedaan; wij zijn gewend onze consciëntie eene rekensom voor te houden, en waarlijk, — zij laat er zich door gezeggen ook. Zóózeer zijn wij de

rechte maat, zóózeer het ware beginsel op dit gebied kwijt. Zouden we niet mogen meenen, dat de apostel Johannes, als hij andermaal verscheen temidden der Christenheid van dezen dag, zich pijnlijk verwonderen zou over onze gerustheid en zelfvoldoening inzake het werk der barmhartigheid, en nog eenmaal zijn brief zou ontrollen, om den vinger te leggen bij dit woord, en te vragen of wij dan vergeten hadden, dat hij niet gezegd had, dat wij onzen buidel slechts en onze hand, maar dat wij ons hart, ons hart ontsluiten zouden voor den broeder, die gebrek leed?....

„Weet ge” — zoo zou hij nog eenmaal vervolgen — „weet ge, Wien ge tegelijk met uw armen broeder buitensluit?”

Ge sluit uw God buiten.

„Hoe blijft de liefde Gods in hem?”...

Hier is de onbreukbare eenheid van de eerste en tweede tafel der heilige liefdeswet. God lief te hebben boven alles en den naaste als onszelf, — het is geen tweërlei liefde, waarvan wij de eene zonder de andere koesteren kunnen. Het is één liefde, die naar beiden uitgaat; naar den Vader en daarom naar Zijne kinderen, naar de kinderen en in hen naar hun Vader. Het is één geheel, waarop de begeerte der heilige liefde zich richt, — God en de Zijnen. Immers is het de ervaring van den Christen, dat, toen de liefde tot den Heere zijn God in zijn hart begon te ontwaken, hij tegelijk den band der liefde ging gevoelen met het volk des Heeren?

Zullen die twee dan gescheiden kunnen worden? Zal men de liefde tot den broeder kunnen dooven, en tegelijk die tot den Vader brandende doen blijven? Zal men de kinderen kunnen buitensluiten en voor den Vader de deur geopend houden?

Maar immers, de vraag van den apostel houdt de onmogelijkheid daarvan in.

„Hoe blijft de liefde Gods in hem?”

Die liefde tot God moge dan in het hart aanwezig zijn, — Johannes zal haar bestaan niet aanstonds ontkennen; hij spreekt tot de gemeente van Christus; — maar, hoe zal die liefde blijven? Zal ze niet moeten kwijnen en in gloed verminderen?

Wij meenen goed te doen, deze vraag hier te laten staan. Ook al is haar antwoord niet twijfelachtig, zij dringe niettemin op ieders geweten aan, en vordere van elk een persoonlijke beantwoording. Wellicht vindt iemand dan de oorzaak, waaruit de daling voortkomt van de viam zijner liefde tot God. Kan het ook zijn, dat, toen hij zijn hart toesloot voor den broeder, die gebrek had, hij tegelijk de opening versperde voor de uitgangen zijner liefde tot God?

„Zoo wie nu het goed der wereld heeft”...

Ons Christenvolk heeft tegenwoordig nogal het goed der wereld. We zijn geen arme groep meer. Er heerscht in onze kerken en kringen zekere welvaart. En dat is een zegen van God. De apostel onderstelt het niet met afkeuring, dat iemand het goed der wereld heeft.

Alleen maar, — het brengt zijne gevaren mee. Ook dit gevaar, dat men zijn hart toesluit....

We hebben andere tijden gekend. Toen we nog arm waren, en op elk gebied behoeftig. Het was geen gemakkelijke tijd, maar wat we hadden, dat was — een open hart voor den nood der broeders. We konden hun gebrek ons voorstellen, en er was liefde. En in dien tijd was er ook groote liefde tot God, een vrije en heerlijke uitgang. Er werd veel geleden, en veel genoten.

En thans?

Wederom, — ons Christenvolk heeft tegenwoordig nogal het goed der wereld. En dat is een zegen van God. Maar het brengt zijne gevaren mee. Ook dit gevaar, dat gebrek en nood van anderen ons niet meer zoo gevoelig en levend en hartelijk aandoet; het is ons wat vroemder geworden; het is wat buiten ons komen te staan. En nu doen we veel, zéér veel in hulpbetoon aan het noodlijdende; en naar dat véle te oordeelen bloeit het werk der barmhartigheid. Maar zijn de harten open gebleven, en de innerlijke bewegingen nog levend? Is het niet alles wat verzakelijk? Is het nog liefde, of is het... organisatie geworden?

Het is dan goed, nog eenmaal dat woord te lezen, met het zwaard des Heeren in de vraag waarmede het eindigt: — „zoo wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek hebben, en sluit zijn hart toe voor hem, — hoe blijft de liefde Gods in hem?”

U.

v. A.

KERKELUK LEVEN

De werkwijze onzer Synodes.

II.

Het staatje over de Synodes van 1905 tot 1927 gehouden toont allereerst, dat de zittingsduur der

Synodes met den omvang der Acta verband houdt. Natuurlijk kan men hier geen strenge wiskunstige regels voor opstellen.

De Acta van de Synode van 1908 tellen evenveel bladzijden als die van de Synode van 1917 n.l. 281, terwijl de eerste 11 zittingsdagen in beslag nam en de laatste 7.

Of om een andere vergelijking te maken: de Synode van 1908 en die van 1920 vroegen hetzelfde getal zittingsdagen; toch beslaan de Acta van de eerste 281 tegen die van de laatste 315.

Maar over het geheel namen de Acta naar den langeren duur der Synodes in omvang toe.

Zoo vorderde de Synode van 1923 met haar 16 zittingsdagen 670 bladzijden en sloeg de Synode van Groningen het record met haar 19 zittingsdagen en 699 bladzijden.

Aanstonds merkt men hierbij wel eenige evenredigheid op.

De Synode van 1911 duurde 8 zittingsdagen, die van 1923 het dubbele. De Acta van de laatste beloopt echter belangrijk meer dan het dubbele van de eerste. Die van 1911 staan op 269, die van 1923 op 670 bladzijden, alzoo 132 meer dan het dubbele.

De Synodes van 1908 en 1911 bedroegen samen 19 zittingsdagen en 550 bladzijden aan Acta. Die van 1927 eischte alleen 19 zittingsdagen, terwijl de Acta tot 699 bladzijden optiepen, alzoo 149 bladzijden meer.

Nu zeggen cijfers hier niet alles.

Aan de statistiek mag geen beslissende waarde toegekend.

Naast het tellen moet ook het wegen worden toegepast.

En dat wegen kan niet in kilogrammen worden uitgedrukt, omdat het bestaat in een bepalen van het kwalitatieve of wil men, van geestelijke factoren.

Daarom beschouwen wij deze cijfers niet als het eind van alle tegenspreken.

Wij bouwen er geen bewijzen op.

Wel kunnen ze uitnemend dienst doen om een richting aan te wijzen, waar we met zoeken kunnen beginnen.

Als vaststaand mogen we dit wel aannemen, dat de lengte der eigenlijke acta eener Synode van weinig invloed is op den omvang van het boek, dat wij „Acta” noemen en dat behalve de acta in den eersten zin ook Bijlagen bevat, die hoofdzakelijk uit rapporten bestaan.

Wij zullen hier maar geen cijfers geven.

Wie de Acta heeft ingezien, zal toestemmen, dat de acta in den eersten zin het hem niet doen.

‘t Zit hem in de bijlagen, in de rapporten.

En waar die rapporten in rapport staan met den zittingsduur eener Synode, gelijk het staatje uitwees, worden die vooral in het brandpunt gezet van het onderzoek naar de werkwijze der Synodes.

Daarmee wordt tevens de aandacht van iets anders afgeleid.

Men heeft n.l. de verlenging van de Synodes meermalen toegeschreven aan vermeandering van spraakzinnigheid.

Het is licht te verklaren hoe men daartoe kwam. Hoe haastig en ongeduldig onze tijd ook is, de spraakzinnigheid blijft zich altoos ontwikkelen.

Op vergaderingen overtreffen discussies den duur van een referaat niet zelden tal van malen.

En om niet verder te gaan, de Handelingen van de Staten-Generaal maken, indien men ze met die uit vroeger vergelijkt, een ontstellenden indruk.

Als de volksvertegenwoordigers daarin het volk vertegenwoordigen, verpraat ons volk een mooi stuk van zijn leven.

Gemerkt dit verschijnsel en gegeven, dat de Synodes langer duren, kan het niet verbazen, dat men de onderstelling opperde als zou er op onze Synodes percentsgewijze veel meer worden gesproken dan vroeger.

Op het „percentsgewijze” komt het hier van zelf aan.

Natuurlijk wordt er meer gesproken.

Op een Synode van 16 en 19 dagen wordt er meer gezegd dan op een van 8 of 9.

In mystieke, quietistische sfeer bevindt zich deze generale vergadering onzer kerken nimmer.

Maar wordt naar verhouding over elk onderwerp, dat aan de orde komt, zooveel langer het woord gevoerd, dan voorheen?

Ik heb af en toe in gesproken wel eens mijn licht daarover opgestoken bij veteranen onder de afgevaardigden naar onze Generale Synodes.

Zij waren van oordeel, dat dit niet het geval is. Er wordt thans wel een enkele maal door een spreker te stout op den Synode-tijd beslag gelegd, zóó zelfs, dat de Synode-leden zich merkbaar vervelen.

Maar dat gebeurde, naar men mij verzekerde, vroeger ook wel.

Zelfs vond men, dat de groote redevoeringen schaarscher werden en dikwijls op een hoogst belangrijk punt met korte opmerkingen volstaan wordt, waar de mannen van het vorig geslacht al hun overredingskracht zouden hebben aangewend en aan hun welsprekendheid of onderhoudend, door en door logisch, betoog den vollen teugel zouden hebben gelaten.

Die opvatting, dat het euvel der breedsprakigheid

band houdt.
ge wiskun-
en evenveel
n 1917 n.l.
in beslag
maken: de
gen hetzelfde
Acta van
e 315.
a naar den
toe.
het haar 16
de Synode
19 zittings-
enige even-
tingsdagen,
a de laatste
het dubbele
op 269, die
2 meer dan
egen samen
Acta. Die
gen, terwijl
oo 149 blad-
ade waarde
gen worden
gen worden
epalen van
stelijke fak-
rs niet als
en om een
zoeken kun-
aannemen,
er Synode
ag van het
alve de acta
die hoofd-
en.
emmen, dat
et doen.
porten.
staan met
het staatje
dpunt gezet
er Synodes.
it van iets
le Synodes
dering van
urtoe kwam.
ijd ook is,
kelen.
es den duur
nalen.
handelingen
men ze met
den indruk
in het volk
n mooi stuk
n, dat de
rbazen, dat
er op onze
den gespro-
t hier van-
t.
n wordt er
evindt zich
en nimmer.
onderwerp.
het woord
eleens mijn
n onder de
nodes.
iet geval is
al door een
slag gelegd,
erkbaar ver-
verzekerde.
devoeringen
hoogst be-
n volstaan
rig geslacht
ben aange-
onderhou-
den vollen
lsprakigheid

niet in verontrustende mate onze Synodes binnen-
drom, wordt door ons staatje bevestigd.

Op zichzelf is het goed, dat onze Acta niet
de gevoerde discussies opnemen.

Voor ons oogmerk zou het echter interessant zijn.
En wij maken ons sterk, dat dan nog beter dan
uit het staatje blijken zou, dat de oorzaak van
de verlening onzer Synodes niet in deze richting
mag worden gezocht.

Trouwens, wij hebben ons de moeite getroost
om oude jaargangen van kerkelijke bladen, die
de discussies wel vermelden, er op na te zien.

En ook dit bracht ons tot dezelfde slotsom.
Men moet ons wel begrijpen.

Wij wenschen niet vooruit te loopen op de be-
antwoording van de vraag hoe de werkwijze der
Synode dermate kan worden verbeterd, dat de
Synode binnen redelijke grenzen wordt gehouden.

Het is mogelijk, dat we bij die beantwoording
er op moeten aandringen om de discussies meer
te besnoeien.

Maar men meene niet, dat men dan de oorzaak
zou hebben verbeterd.

Veeleer zou men daartoe dan moeten overgaan,
omdat men aan afdoende verbetering van de oor-
zaak wanhoopt.

Mogelijk zal men moeten toegeven, dat aan de
inkrimping van de besprekingen aanmerkelijke na-
deelen verbonden zijn, welke alleen hierdoor ge-
rechtvaardigd zijn, dat ze ernstiger nadeelen voor-
komen.

Doch ondersteld al eens, dat wij ten slotte zou-
den moeten aanbevelen duchtige rantsoeneering van
spreektijd of andere maatregelen, welke soortgelijk
effekt hebben, dan vloeie men zich niet, dat men
het gebrek heeft overwonnen.

Zoolang de oorzaak niet weggenomen is, zal
de kwaal opnieuw uitbreken.

Binnen weinige jaren zitten we dan weer voor
dezelfde moeilijkheid.

Als we hier van kwaal spreken, dan hoede men
zich voor misverstand.

Mocht het ons gelukken om aan te wijzen: daar
ligt de reden, waarom de Synodes te lang duren,
zoo houdt dit niet een veroordeeling in van de
werkwijze, welke men vroeger volgde.

Niemand zal het misprijken, dat ons voorgelacht
per diligence reisde.

Maar wanneer iemand nu erop zou staan verre
afstanden met de diligence in plaats van per trein
of per auto af te leggen, zou er een ziekte bij hem
moeten worden geconstateerd.

Daarom zullen we ook dit onder de oogen moe-
ten zien: was de werkwijze onzer Synodes wellicht
voor den vroegeren tijd geschikt, maar niet meer
voor het heden?

De omstandigheden toch hebben zich belangrijk
gewijzigd.

Het kerkelijk leven is veel gekompliceerder ge-
worden.

De groote lijnen moeten door een netwerk van
kleinere lijnen met elkander in verbinding worden
gebracht.

Onze Synodes kunnen en mogen zich daaraan
niet onttrekken.

Maar moet dat ook niet in de werkwijze onzer
Synodes zich afspiegelen?

— Niet geheel objectief.

Prof. Bouwman doet mij de eer aan in „De
Bazuin” een artikel te wijden aan mijn brochure
„Internationaal Calvinisme”.

Ik ben hem dankbaar, dat hij hierover zijn ge-
voelen niet in een recensie tot uiting brengt, maar
het in een leader uitsprekt.

Brengt de usantie mede, dat men naar aan-
leiding van een recensie geen anti-kritiek oefent,
anders staat het, wanneer men met een gewoon
artikel te doen heeft.

Mocht prof. Bouwman dezen vorm opzettelijk
hebben gekozen om mij in de gelegenheid te stel-
len mij nader te verklaren, dan kan ik hem slechts
dubbel erkentelijk zijn.

Want deze gelegenheid wil ik gaarne benutten.
Niet omdat ik zooveel behoefte gevoel om mij
persoonlijk te verdedigen.

Maar omdat ik de zaak van zoo hoog gewicht
acht.

Onzen lezers is dit voldoende bekend.

En dan moet ik er allereerst op wijzen, dat
prof. Bouwman mijn overtuiging niet geheel ob-
jectief weergeeft.

Hij schrijft in „De Bazuin”, dat ik bij de inter-
nationale organisatie de kerk geheel wil uitscha-
kelen. En hij vervolgt: „Dit zou eigenlijk willen
zeggen, dat de kerk iets geheel bijkomstigs is,
terwijl het toch waar is, dat de kerk, ook naar
haar institutionaire zijde, een instelling des Heeren
is. En al is het waar, dat het Calvinisme niet
uitsluitend eene kerkelijke beweging vertegenwoor-
digt, maar ook het breede leven in staat, maats-
chappij, wetenschap en kultuur opeischt voor den
dienst des Heeren, is toch de kerk het lichaam,
vanwaar de centrale actie uitgaat voor den strijd
voor Gods koninkrijk. Om die reden is het ook
duidelijk, dat in landen waar de kerk des Heeren
zich niet als kerk openbaart, heel de geestelijke
actie vastheid, lijn en kleur mist”.

Ik wil niet pogen er een verklaring voor te

zoeken, hoe het komt, dat prof. Bouwman mij
op dit punt zoo geheel misverstaat. Dit blijft voor
mij een raadsel.

Ik wil alleen het feit konstateeren, dat hij mij
bijna het tegendeel laat zeggen, van wat ik ge-
zegd heb.

Geen letter in mijn brochure rechtvaardigt het
mijn meening aldus te vertolken, „dat de kerk
iets geheel bijkomstigs is”.

Vergeefs heb ik mijn geschriftje nog eens door-
gelezen om te ontdekken, wat hem dit in de
pen kan hebben gegeven.

Wel heb ik het tegendeel beweerd.

Men leest op blz. 24 en 25 van „Internationaal
Calvinisme”:

„De samenwerking aller Gereformeerden kan
onzes inziens slechts tot stand komen onder drie-
erlei beding.

Het eerste is dit, dat wij tot het terrein, waar-
op we elkander ontmoeten en dat noodzakelijk
buiten het institutionair kerkelijke moet liggen, aan
alle kerkelijke geschillen ten eenenmale toe-
gang ontzeggen.

Het kerkelijke (dus niet: de kerk, H.) moet
er beslist buiten blijven, anders, de geschiedenis
is daar om het te bewijzen, wordt de goede gang
der samenwerking van stonde aan gestoord.

Over de belijdenis inzake de kerk behoeft
dus niet geheel en al te worden gezwezen.

Maar wel over de toespitsing daar-
van in aktueele kerkelijke geschil-
punten.

Bij de samenwerking moeten we daarin elkan-
der over en weer ontzien en verdragen.

Houdt dit de verbintenis in om zoolang de
samenwerking duurt, de kerkelijke geschillen nooit
en nergens ter sprake te brengen?

Dat zouden wij niet gaarne beweren.

Wij gelooven, dat dit een onmogelijken toestand
zou scheppen.

Kerkelijke geschillen geheel en al te
laten rusten is niet doenlijk.

Daar zijn ze te ernstig voor.

Ook het broederhart zou zich daartegen ver-
zetten.

Indien we meenen, dat onze broeder in dit stuk
dwaalt, mogen we niet koelweg spreken: laat hij
dwalen.

Hij van zijn kant en wij van onzen kant mogen
pogen elkander te overtuigen.

Maar — en hierop valle de nadruk — dit ge-
schiede niet op het terrein der samenwerking.

Buiten dat terrein houden we ieder nog een
eigen terrein over.

Wij hebben, om eens iets te noemen, ieder een
kerkelijke pers.

Dat daarin vrijuit over het kerkelijke vraagstuk
moet worden geschreven, spreekt haast vanzelf.

Anders zouden wij spoedig het ker-
kelijk indifferentisme binnenhalen.

En dat mogen noch kunnen wij voor
onze verantwoording nemen.

Ieder strijde met de geestelijke wapenen,
welke hem ten dienste staan, voor zijn eigen
kerk.”

Ik houd nu maar op met citeeren.

Hier en daar liet ik spatieeren.

Uit elken volzin, inzonderheid uit het gespati-
eerde blijkt, hoe onjuist de voorstelling is, als
zou ik in mijn „Internationaal Calvinisme” aan-
leiding hebben gegeven tot de konklusie, dat de
kerk iets geheel bijkomstigs is.

Ik heb dat uitdrukkelijk weersproken.

En ik behoef er heusch niet door prof. Bouwman
aan herinnerd te worden, „dat de kerk, ook naar
hare institutionaire zijde, een instelling des Hee-
ren is”.

Als prof. Bouwman voorts betoogt, dat in lan-
den, waar de kerk des Heeren zich niet als kerk
openbaart, heel de geestelijke actie vastheid, lijn
en kleur mist, heb ik er mij het hoofd over ge-
broken, wat hij hiermee bedoelt.

Aan fraseologie wil ik hier niet denken.

Maar waar liggen de landen, waar de kerk des
Heeren zich niet als kerk (uit het verband moet
men wel opmaken, dat hier gemeend is: institutionaire
kerk) openbaart?

Op mijn kerkelijken wereldatlas zijn ze niet te
vinden.

Wel de kerk des Heeren en geen geïnstitutioneerde
kerk?

Ik ben zeer nieuwsgierig te vernemen, in welke
geweten dit voorkomt.

Ik zou er een zin aan hebben kunnen geven,
indien er stond: waar de kerk zich niet genoeg
als kerk des Heeren openbaart.

Maar nu niet.

Ik kom nu tot de verklaring van prof. Bouw-
man, dat ofschoon het Calvinisme niet uitslui-
tend een kerkelijke beweging is, toch de kerk het
lichaam is, vanwaar de centrale actie uitgaat voor
den strijd voor Gods koninkrijk.

Wat mag hiervan de strekking zijn?

Men moet hieruit wel afleiden, als zou ik de
organisatie voor Internationaal Calvinisme de
plaats willen laten innemen van de kerk.

Ook dat wordt door geen zinsnede uit mijn
brochure gewettigd.

De kerk, als zij haar roeping getrouw is, zal
haar vleugelen ook internationaal uitslaan.

Daarom noodigen onze Generale Synodes afge-
vaardigden van buitenlandsche kerken uit en zen-
den ook afgevaardigden en wordt er inzake uit-
breiding van de belijdenis, veranderingen van in-
grijpenden aard enz. onderling overleg gepleegd.

Misschien mag ik er even aan herinneren, dat
ik mij op de Synode van Groningen beijverd heb
om de internationale aktie van onze kerken beter
dan totnogtoe aan haar doel te laten beant-
woorden.

Prof. Bouwman weet dat.

Ik had wel gewild, dat hij daaraan ook had
godacht, toen hij zijn artikel neerschreef.

Dan zou hij veel kritiek in de pen hebben ge-
houden.

Dan zou hij begrepen hebben, dat men om het
eene te doen het andere niet behoeft na te laten.

Aan den eenen kant heeft de kerk tot taak het
internationaal kontakt met kerken van dezelfde
belijdenis te versterken.

Evenwel blijft ook hier de regel van kracht, dat
op kerkelijke samenkomsten niet anders dan ker-
kelijke zaken mogen behandeld worden.

Stel eens, dat er een oecumenisch concilie van
waarlijk Gereformeerde kerken kon worden gehou-
den — hoe zou ik dien dag zegenen! — dan zou
daar nog niet over de aangelegenheden van staat,
maatschappij, wetenschap, kunst en wat ook op
het gebied der Calvinistische kultuur ligt, mogen
worden gesproken.

Daartoe moet een andere gelegenheid worden
geboden.

En die kan niet anders verkregen worden dan
langs organisatorischen weg.

Maar zulk een organisatie moet dan ook per se
niet kerkelijk zijn.

Gaarne zouden we van prof. Bouwman hooren,
wat hiertegen valt in te brengen.

Hij beziet deze dingen werkelijk al te simplis-
tisch.

Hij geeft er zich geen voldoende rekenschap
van wat er al zoo aan vast zit.

En nu kan men wel zeggen: de internationale
kerkelijke aktie moet aan de andere aktie voor-
afgaan.

Van die idee is men lang uitgegaan.

Maar alle plannen zijn gestrand tegen de klip
van de harde werkelijkheid.

Het zou, gezien den grooten nood, niet te ver-
antwoorden zijn, indien wij op deze stem Gods
in de historie geen acht gaven.

Wij hebben uit te gaan van het feit, dat vele
Gereformeerden over de wereld behooren tot ker-
ken, die niet geheel Gereformeerd zijn.

En nu van tweeën één.

Als men de internationale kerkelijke aktie wil
laten voortgaan, dan moet men of voorstellen, dat
onze Gereformeerde kerken met niet-Gereformeer-
de kerken in buiten- en binnenland, dus ook met
de Hervormde kerk hier te lande, in vast verband
treden — en ik verdenk er prof. Bouwman aller-
minst van dit voor te staan — of men moet de
Gereformeerden in de niet-Gereformeerde kerken
laten voor wie ze zijn, geen kontakt met hen
zoeken, geen eendrachtig samengaan met hen trach-
ten te bewerken, hun georganiseerde hulp ver-
smaden.

Durft prof. Bouwman dat aan?

Durft hij doktrinair vasthouden: de kerk voorop
en indien niet, dan moet de internationale Cal-
vinistische aktie maar in de geboorte gesmoord?

Daarenboven — wat beduidt zijn zeggen, dat
voor het breede leven in staat, maatschappij, we-
tenschap en kultuur (zie boven) de centrale aktie
moet uitgaan?

Moet de kerk voor zulk een politieke, sociale,
wetenschappelijke, kulturele aktie het initiatief
nemen?

Dat kan hij niet meenen.

Dat zou niet Gereformeerd, maar Roomsch zijn.

Dat zou een veroordeeling inhouden van de
anti-revolutionaire partij, van de Unie voor de
School met den Bijbel, van allerlei bewegingen op
het gebied der barmhartigheid en wat meer de
liefde van ons Gereformeerde volk heeft en die
toch geen kerkelijk cachet dragen, waarover de
kerk geenerlei zeggenschap heeft, welke organi-
saties zijn, waar de kerk als zoodanig buiten staat.

Men zal ons toestemmen, dat de gedachten van
prof. Bouwman toch wel verduidelijking behoeven.

Nu zijn ze mij veelszins troebel.

Op de uitdrukking „verraad aan het Calvinistisch
beginsel”, welke hij in dit verband bezigt, vat
ik geen vlam.

Ik houd wel van een beetje temperament in
persartikelen, al gaat deze uitdrukking wellicht over
de schreef.

Ik ga ook niet in op zijn bewering: „Trouwens,
als de proeve door dr Hepp aangegeven tot grond-
slag gelegd wordt van een nieuwe organisatie,
zou men een nieuwe belijdenis creëren”. Daar-
voor heb ik mij te zeer uitgesloofd om duidelijk
te maken, dat dit juist geen nieuwe belijdenis
mag en moet zijn. En waarom ze het dan toch
zou zijn — hiervan ontgaat mij de logika.

Maar wel zou prof. Bouwman mij verplichten
en hij is het dankt mij ook aan zijn eigen kritiek

verplicht, wanneer hij nu eens een gedetailleerd plan ontwierp van een internationale Calvinistische aktie, waarbij de centrale aktie uitgaat van de kerk en welke toch de door hem genoemde levensgebieden bestrijkt.

Dan kan ieder oordeelen of zulk een plan uitvoerbaar is, dan wel of het naar het rijk der hersenschimmen moet worden verwezen.

Het plan dient zoo konkreet mogelijk te zijn.

Met algemeenheden komt men er niet.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST

Cyriel Buysse zeventig jaar.

„Een veelschrijver, die nooit te veel schrijft.”

Met deze woorden karakteriseerde het „Handelsblad” in een jubileumartikel den Vlaamschen Auteurs Cyriel Buysse, die een dezer dagen den 70-jarigen leeftijd bereikte.

En deze typeering is even juist als ze waardeurend is.

In de lange jaren, die Buysse als Schrijver heeft gewerkt, zijn tientallen van grootere en kleinere boeken van zijn hand verschenen, vooral heel veel romans, en tmerkwadige van deze omvangrijke productie is, zooals het „Handelsblad” terecht opmerkt, dat zijn werk van latere jaren nog geheel dezelfde veerkracht toont, die dat van zijn jeugdiger leeftijd heeft. Daarom kan het blad ook zeggen, dat hij nooit te veel schrijft. Want wat het goede was in de geschriften van den Buysse van voor jaren, is nog het goede in den Buysse van heden. Nog altijd kan van hem getuigd worden, wat de Bom ergens zegt: hij heeft „een vermogen dat misschien in de beide Nederlanden geen enkele andere Schrijver in gelijke mate bezit: het vermogen van vertellen, de gave van vertellen”....

Waar bij herhaling ook in ons blad een nieuw verschenen boek van Buysse besproken is, zal het mogelijk onze lezers interesseeren, als we over zijn persoon en werk in 'algemeen in dit artikel eenige opmerkingen maken.

Tegelijk volgen we daarmee de gewoonte om bij gelegenheid van personalia in de Schrijverswereld over den betrokken Auteur in deze weekrubriek te handelen.

Cyriel Gustaaf Emiel Buysse werd in 1859 te Nevele in Oost-Vlaanderen geboren. Zijn Vader was een industrieel, maar door zijn familie liep een artistieke ader: de gezusters Rosalie en Virginie Loveling, dichters beiden van bekendheid, Paul Fredericq, de befaamde historicus, de hoogleraar Julius Mac Leod waren verwanten en hebben zich — met name van de eerstgenoemden weten we dat — voor zijn schrijversontwikkeling geïnteresseerd. De vader wilde zijn zoon in de olieslagerij doen opvolgen en zond hem voor zijn vorming naar Amerika. Maar, aldus vertelde Buysse zelf aan zijn interviewer d'Oliveira, in het dollarland voelde de jonge reiziger zich in 't geheel niet thuis; hem beving heimwee naar zijn Vlaamschen grond en steeds meer kwam hij tot het bewustzijn, dat in het zaken-doen voor hem geen levensbevrediging

zou liggen. Vervuld van geheel andere plannen keerde hij naar huis terug en op de boot begon hij te schrijven, voor eigen genoegen. Het eerste verhaal, dat hij aldus componeerde, gaf hij aan Virginie Loveling ter lezing. Wel achtte ze eenige verandering noodig, maar ze keurde het toch publicatie waardig. 't Werd ingezonden en geplaatst in een tijdschrift en verscheen kort daarna ook afzonderlijk onder den titel „Guustjen en Zieneken”. Al gauw volgden toen zijn grootere boeken: „De Biezenstekker” en „Het Recht van den Sterkste”, die eens en voorgoed zijn naam vestigden. Hij kwam in aanraking met de jongeren van zijn tijd en werd zoo een van de eerste „Van Nu en Straksers”, die, naar men weet, de Tachtigers waren van de Vlaamsche literatuur. Onderscheidene bijdragen leverde hij aan „Van Nu en Straks” en later ook aan „Groot Nederland”, waarvoor hij mede-oprichter was en nog altijd medewerker is.

Als jong schrijver stond hij onder den invloed van Zola, Camille Lemonnier, Guy de Maupassant e.d. en dat stempelde van meet aan zijn werk: hij werd naturalist, een van die Auteurs, die, naar het zeggen van Prof. Vermeylen, „uitgaan van de werkelijkheid, zooals die zich voordoet, zooals die door ieder aandachtig toeschouwer kan waargenomen worden; (wier) verbeelding zich richt naar de gegevens van de werkelijkheid en haar ondergeschikt (is), die de werkelijkheid in haar geheel (aanvaarden), zonder haar naar den maatstaf van mooi of lelijk, goed of kwaad, te verminken of te vervormen”. Men kent deze naturalisten uit den eersten Tachtigerstrijd. Men weet, hoe ze aan de opleving der literaire kunst een bepaald (sindsdien gewijzigd) karakter hebben gegeven en belangrijk werk hebben tot stand gebracht.

Geheel in aansluiting bij dat naturalistisch type had Buysse bij het schrijven van zijn boeken niet een bepaalde bedoeling: „U moet mijn werk nemen zooals het is” verklaarde hij aan d'Oliveira, „zonder bijbedoeling. Wel getrokken uit dingen, die om mij heen gebeurd zijn — ik zit hier midden in mijn onderwerpen — maar zonder de bedoeling om met het schrijven iets te bereiken”. Deze karakteristieke naturalistische trek is hem bijgebleven, ook nadat het naturalisme als literaire richting was „dood” gegaan en veelszins tegengestelde opvattingen begonnen te overheerschen. Nog immer is Buysse's literatuur zonder bijbedoeling: „Ik wil niets leeren aan de menschen, ik ken slechts de behoefte om wat ik sterk voel, mee te deelen” is nog zijn devies. En dat is zeker een van de voornaamste redenen, dat zijn werk die frisheid heeft behouden, die het in eerste instantie zijn aantrekkelijkheid gaf.

Weergave van de werkelijkheid is dus het essentiële van Buysse's kunst. Maar dan „natuurlijk met de transformatie, die een artiest aan de werkelijkheid geeft”, gelijk hij de bekende naturalistische opvatting tegenover zijn interviewer formuleerde. „De beschrijving van een realiteit is toch heel iets anders dan die realiteit.... Ik zie de werkelijkheid vóór mij en op de werkelijkheid, die als beeld in mijn hoofd zit, ga ik bouwen. Maar er komt zooveel bij en er gaat zooveel af.... Al wat ik zie interesseert mij. Alle verschijnselen van het leven zijn vol belang voor mij. Van het grootste tot het kleinste vind ik alles belangrijk”....

Nog eens weer — dit alles is de echt-naturalistische kunstidee. Maar ten dezen speelt toch ook Buysse's aanleg een belangrijke rol. Hij bezit vóór

alles de gave van directe en doordringende waarneming; hij ziet onmiddellijk en met een steeds weer verrassende helderheid het verband, dat er is tusschen de uiterlijke verschijning van menschen en dingen en hun eigenlijkheid. En dan is hij bovendien een meester in de kunst van typeeren en beschikt hij over een bijzonder plastisch vermogen.

Er is dus bij Buysse een sterk-sprekend verband tusschen richting en aanleg en dat verklaart eenzijdig het feit, dat zijn werk meer dan gewone waarde heeft, aan den anderen kant het verschijnsel, dat hij, bij alle verandering in de kunstopvattingen die hij heeft meegemaakt, steeds aan zijn oude principe is trouw gebleven.

De rij van Buysse's geschriften is, gelijk men weet, zeer aanzienlijk. Het getal van zijn grootere en kleinere boeken, romans en novellen, bedraagt meer dan veertig. Maar, geheel in overeenstemming met de boven aangegeven analyse, vormt dat omvangrijke oeuvre toch een duidelijk geheel. 't Is niet groot van dramatisch gebeuren of aangrijpende sentimenten, doch werkelijkheidsteekening, beschrijving van of verhaal over dat waarin en waardoor de alledaagsche werkelijkheid belangwekkend is.

Het beschrijvende is veelal natuurlyriek, „een innig doordringen tot het landelijk leven in details”. Buysse woont en werkt 's zomers op het Vlaamsche land, midden in de weelde van wijde landouwen en klare luchten en van dat leven in de natuur geeft hij zijn indrukken, niet in expressivistischen zin, maar zoo, dat de lezer zelf aanschouwer is. „Zomerland”, „k Herinner mij” e.d. zijn van dit genre van z'n werk de voorbeelden.

Zijn verhalen betreffen altijd weer de menschen van het land. Hij ziet die menschen, „met de landschappen er rond”, zooals Vermeylen zegt. En dan treft hem in 't bijzonder het moeielijke, dikwijls ellendige van hun bestaan. „Arm Vlaanderen” is eigenlijk steeds zijn onderwerp. „Zijn menschen”, aldus citeer ik nog eens Vermeylen, „zijn menschen zouden materiaal kunnen zijn voor een studie over de maatschappelijke toestanden in Vlaanderen”, want „de meest verschillende typen uit de meest verschillende standen wandelen door zijn boeken”. Daarbij zet dan het naturalistische van zijn kunst zijn verhalen in een bepaalde, dienovereenkomstige kleur. „Geen narigheid of grofheid in het leven, dat hij koel bekijkt”, aldus de Bom, „doet hem achteruit denken”. Als met houtschoor, in donkere, sombere trekken, teekent hij lijden en lijdensleed, de troosteloosheid van een armoedig zwogersbestaan, maar ook den drift der hartstochten, de verstomping en verdierlijking der lagere menscheijkheid. Daarom is er in dat „volksche” proza veel dat hard is en ruw, staat er naast den Vlaamschen werker ook de bruut. Men denke aan „Het Recht van den Sterkste”, aan „Het Leven van Rozeke van Dalen”, aan „Van Arme menschen”, „Wroeging” e.d. Daarom ook is het realisme, de werkelijkheidsbeelding van Buysse, dikwijls sluitend: het verruwde, bandeloze, laag-zinnelijke wordt er zoo geheel ongeholsterd door weergegeven.

Maar deze werkelijkheidszin brengt ook een ander effect mee: óók de Vlaamsche humor leeft in Buysse's boeken. Wie gelezen heeft „Het Ezelke” of „Het Bolleken” heeft er van genoten en het echte van dien humor gezien, het diepmensche-

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHEIEN

Getallensymboliek.

II. (Slot.)

Wanneer dus dit het nuchtere feit is, dat Christus sterven moet met het gezicht op een geschonden harmonie, dan is voor ons hiermee ook de diepte van het lijden onder het verraad van Judas benaderd.

Zie, hoe God Zijn Zoon beproeft. Zie, hoe Satan Hem verzoekt. Hij, die met een twaalfal begonnen is, kan Hij er wel mee eindigen? Hij, die Messias zich voelde, kan Hij Zijn pretentie handhaven? De Judaskus, het geschonden twaalfal, is even smartelijk voor Jezus' ziel, en even raadsvol voor Jezus' geest, als een spijker en een doornenkroon in Jezus' vleesch. De wet van den afgehouden tronk moet Hij volkomen aanvaarden. Aan het kruis gaat Davids huis onder, naar zijn uiterlijke heerlijkheid. En ook het werkresultaat van Christus gaat naar het uitwendige onder. Niet slechts de Christus zelf in Zijn menscheijke natuur, maar ook het werk van Christus, gesymboliseerd in dat twaalfal, wordt in dezen nacht geschonden. Deze middelaar kan, als dit alles het einde is, niet zeggen: ik ga wel onder, maar mijn werk mogen ze ten minste zien. Want als Zijn werk geschonden is, met Zijn eigen persoonlijke glorie mee, dan blijft ook dat verbroken werk geen troostgrond tegen Zijn dood.

Nu zal Jezus bewijzen moeten of Hij geloof heeft in God.

Er is maar één uitweg nu, dat is de uitweg van Abraham, den vader aller geloovigen. Want wanneer Abraham zijn zoon moet slachten, dat wil

zeggen: zijn trotschen boom zelf maken moet tot een afgehouden tronk, dan troost hij zich in God, dat God machtig is ook uit den dood het leven voor den dag te halen.

Die zelfde vraag legt God Zijn Zoon nu voor, als Hij Hem kussen laat door Judas. God schendt Zijn harmonie, God breekt Zijn mooi geal, God werpt Zijn prachtig mozaïekwerk door elkaar. O, hoe die kus hier brandt! Maar het is Gods stem, die Hem vraagt: geloof jij nu, jij zoon des menschen, dat God machtig is, u uit de dooden weer te roepen? Geloof jij nu, dat jij een toekomst hebben zult, en dat jij zoo uw twaalfal wel geschonden ziet in uw dood, maar dat niettemin de twaalfaltronen van het Nieuwe Verbond zullen blijven bestaan tegenover die van het Oude Verbond rondom den éénen troon van God en van het Lam? Geloof jij dat?

Ja, daar is geloof in den grooten David van het Nieuwe Verbond. Daar is geloof in het Hoofd en den Middelaar van het genade-verbond. Hij laat Zijn handen binden, dat is: Hij laat Zichzelf ten doode voeren, eer Hij het twaalfal weer compleeteeren kan, omdat Hij weet, en geloof, en ons bewijzen komt, dat Zijn kruis NIET IS EEN PAUZE IN ZIJN WERK. Het kruis wordt gevolgd door opstanding, hemelvaart, pinksterfeest. In den Geest komt Christus toch terug straks naar de wereld. En dan zal Hij zelf Zijn twaalfal, door de aanwijzing van den Geest, toch weer volledig maken en het dan eerst stellen in de zuivere orde.

Zoo kan Jezus sterven gaan, met het gezicht op een torso, omdat hij weet, dat Zijn zuivere harmonie haar ware sculptuur op Zijn eigen tijd toch zal volbrengen.

In dit geloof is Christus dan ook voor ons geen ergernis meer en geen dwaasheid, maar kracht en wijsheid Gods. Alleen dit geloof kan den

Judaskus in deze benauwde wereld overwinnen. Dit geloof leert Christus zien als Aarons meerdere; want Aarons draagt de borstlap met twaalf steenen wel over, doch kan niet één ervan uit eigen kracht behouden; doch Christus' dood heeft schifting gemaakt tusschen valsche en ware steenen, en heeft zoo, door den dood heen, de ware steenen tot een zuiver twaalfal afgerond en op Gods eigen hart gelegd. Dit geloof leert Christus zien, niet als een mislukten koning, die Davids afgehouden tronk een scheut wel schieten laat, maar dan ook weer in dien nieuwen schent zelf andermaal mislukt, want het laat ons een Christus zien, die door den Judaskus op eigen wijs te dragen, de ergernis ervan overwint in zich zelve, wijl Hij nu bewijzen komt, dat Zijn werk niet „af” kan zijn met het kruis, maar eerst volkomen wordt in opstanding en verheerlijking, en als Hij weerkeert in den Geest.

Ook aan den Judaskus wordt ieder mensch openbaar, dat ligt niet aan Judas, maar aan Jezus. Tusschen Judas' lippen en Jezus' gelaat ligt het heele vraagstuk van geloof en ongeloof.

De menschen gaan hier onherroepelijk uiteen.

En er blijft maar één conclusie.

INDIEN Christus' Rijk van deze wereld is, en indien Zijn twaalfal-kiezen een vrucht is niet van messiaansche krachten, maar van overspannen verbeelding, en indien het met den dood van Jezus uit is, en indien het Christendom niet leeft uit kracht van den historischen Jezus, die gedood is bij een gehavend twaalfal, maar herrezen is tot het herstel van Zijn geschonden harmonie,

— indien, zeg ik, dit alles waar is, —

dan is Judas wel de man, aan wien de smet van den verrader kleeft, maar meer heeft Judas dan ook niet misdaan. En dan is Jezus wel „ongelukkig in de vriendschap”, en wel een profeet zonder „succes”, maar dan is de kus van Judas geen verraad ten overstaan van de andere wereld, de wereld Gods, de wereld van het